

Središnja gradska prometnica

12.09.2011 17:28

Središnja gradska prometnica, „Bulevar narodne revolucije“ i „Hrvatskih branitelja“, spaja Mostar s južnim prigradskim naseljima, a njegovi nastavci s magistralnom cestom M 17, te Aluminijskim kombinatom.

Bulevar je sagrađen na trasi Južne pruge čija je dionica Metković – Mostar otvorena 14. lipnja 1885. godine, i koja je 22. kolovoza 1888. spojena s dionicom Mostar – Ostrožac.

Prije izgradnje željeznice, točnije prije dolaska austrougarske uprave u BiH, područje na kojem se nalazi Bulevar nije bilo urbano područje, izuzev naselja Donja Mahala na istočnom rubu brda Hum.

Sve dotad, desna obala Neretve u mostarskoj kotlini je bila slabo naseljena osim mahala uz Neretvu i Radobolju, kao i nekoliko starijih manjih naselja na rubu kotline poput Cima i Vihovića. Na današnjim urbanim dijelovima su se prostirali vinogradi, livade i bašte.

Dolaskom austrougarske vlasti, počinju se nazirati konture današnjeg Mostara. Izgradnjom niza objekata poput Gimnazije, Zapadnog logora, smještajnih kapaciteta za činovništvo, središte grada se pomjera s obala Neretve prema zapadu.

Spomenuta izgradnja željezničke pruge '80-ih godina XIX. stoljeća je rezultirala i izgradnjom željezničke stanice čiji se ostaci i danas nalaze sjeverno od Španjolskog trga. Transport ljudi i roba sa željezničke stanice se odvijao konjskim zapregama-fijakerima.

U neposrednoj blizini pruge su se počeli graditi objekti poput Gimnazije 1898., I. jubilarne škole "Franjo Josip I." (Treća osnovna škola) 1900. i konvikta "Kralj Petar Svačić" (zgrada "Napretka") 1906.

Početkom XX. stoljeća, točnije 1901., završena je i izgradnja kuće trgovca Adama Mikačića nasuprot Gimnazije.

Izgradnjom spomenutih građevina, zajedno s crkvom Sv. Petra i Pavla koja je izgrađena 1866. i kasnije izgrađenog franjevačkog samostana, budući Bulevar počinje postajati centralnim dijelom grada. U neposrednoj blizini franjevačkog samostana, nalazile su se zgrade Prve hrvatske tiskare Mostar i Hrvatskog pjevačkog društva Hrvoje.

Pored pruge se nalazila cesta koja je nazivana Paralelnom ulicom. Ispod pruge, na današnjem Španjolskom trgu, nalazio se podzemni prolaz s dva kraka koji je spajao Ulicu Franje Josipa I. i Štefanijino šetalište. Tadašnji izgled gradskog središta ovom dijelu grada je davao ugostiteljski i stambeni objekt "Jagnje". Istočno od spomenutog prolaza, nalazi se Lakišića džamija u čijem je haremu pokopan bivši gradonačelnik Mostara Mujaga Komadina.

Dolaskom Kraljevine Jugoslavije, izgradnja Mostara stagnira, tako da se na Bulevaru gradi samo Dom zdravlja.

Nakon 1945. godine nastavlja izgradnjom stambenih objekata '50-ih godina na istočnom dijelu pruge. Putnički prijevoz parnim vlakom, popularnim "Ćirom", prestaje 1966. godine, a nakon prestanka teretnog prijevoza, u povijest odlazi i pruga koja je tuda prolazila. Paralelna ulica i pruga se ubrzo zamjenjuju modernom cestom s četiri trake koja i dobiva naziv "Bulevar narodne revolucije". Izgradnja ove ceste je podrazumijevala i rušenje dijela kuća od ulice Muje Bjelavca do Čekrka, te harema u Donjoj Mahali.

Izgradnjom Privredne banke u prvoj polovici '60-ih, robne kuće «Hit» 1973. godine i stambenog kompleksa pored Radobolje 1982., završena je upotpunjavanje stambenih i gospodarskih sadržaja na Bulevaru.

Osamdesetih je započeta izgradnja nikad završene zgrade Privredne banke, čiji "kostur" još uvijek stoji nasuprot Gimnazije. Tlocrt ove zgrade otkriva oblik slomljenog avionskog krila, kao spomen na Džemala Bijedića.

U ratu od 1992. do 1995., Bulevar je u potpunosti uništen, a veći dio objekata još uvijek nije obnovljen ili je prenamijenjen.